

Kierkegaard Felsefesinde Varoluş Alanları ve Estetik Varoluşta Özgür Birey Sorunu

Spheres of Existence in Kierkegaard's Philosophy and the Problem of the Free Individual in Aesthetic Existence

ÖZET

Bu çalışmamızda Søren Kierkegaard'ın felsefesini varoluş alanlarını ve estetik varoluş alanında özgürlük sorununu ele aldık. Kierkegaard yaşamı boyunca hep zıtlıklar ve çatışmalar içinde kalmıştır ve bu durum onun felsefesinin şekillenmesini ciddi boyutta etkilemiştir. Bu karşıt yaşamın gölgesinde bireyin kendi benini oluşturması üzerinde durmuş ve varoluş alanlarından bahsetmiştir. Her alanı çeşitli kahramanlarla örnekleyen ünlü filozof estetik, etik ve dini olarak üç varoluş alanından söz eder. Hazlarının adeta kölesi olan estetik alanın kahramanı iyi ve kötünden değerlerden uzaktır, gündelik zevkleri için yaşar ve sorumluluk duygusu taşımaz. Sadece bulunduğu anı yaşar ve birey olabilmenin kaygısını taşımaz. Etik alan karşımıza estetik alandan kaçan ya / ya da ikilemini sonuna kadar yaşayan bireyi çıkarır. Bu alanda evlilik de önemli bir yere sahiptir çünkü estetik alandan kaçan kahraman mutluluğu evlilikle bulabilir. Etik alan aynı zamanda toplumsallık demektir. Kişi artık toplum için bir görev insanıdır ve eylemlerini toplumun yararına seçer. Son alan ise dini alandır ve Kierkegaard için bu alan asıl olan alandır. Bireyin kendini gerçekleştirme Tanrı ile kuracağı ilişki ile mümkündür. Artık akılsal bir seçim değil bir sıçrayış ile öznel bir tanrıya ulaşma söz konusudur ve tam bir teslimiyeti gerektirir. İşte filozofumuzun bu varoluş evrelerini dile getirirken sürekli değiştiği bireyin kendi seçimlerini yapabilmesi, sorumluluk alabilmesi ve ancak bu sayede özgür olabilmesi söz konusudur. Özgürlük neyi seçeceğine karar verebilmek ve bunun için bir kaygı ve umutsuzluk durumu yaşamakla kendini gösterir. Bütün bu koşullar eşliğinde de estetik varoluşta birey özgür olamaz çünkü o bugünü yaşayıp gelecekle ilgili hiçbir şeyle ilgilenmemek üzerine kurulu bir sonlu varlıktır.

Anahtar Kelimeler: Kierkegaard, Varoluş alanları, Estetik varoluş

ABSTRACT

In this study, we examined Søren Kierkegaard's philosophy, focusing on the spheres of existence and the problem of freedom within the aesthetic sphere. Under the shadow of this dual existence, he emphasized the individual's process of forming their self and introduced the concept of spheres of existence. The renowned philosopher, illustrating each sphere with different archetypes, identifies three spheres of existence: aesthetic, ethical, and religious. The aesthetic sphere's archetype, enslaved by pleasures, is detached from values like good and evil, living solely for immediate gratification without any sense of responsibility. This individual exists only in the moment, devoid of the anxiety of becoming a self. The ethical sphere, on the other hand, features individuals who flee the aesthetic sphere and deeply experience the "either/or" dichotomy. Marriage holds a significant place in this realm, as it symbolizes a pathway to happiness for those escaping the aesthetic life. The ethical sphere also embodies social responsibility; the individual acts as a dutiful member of society, choosing actions for the collective good. The religious sphere, for Kierkegaard, represents the ultimate stage. Here, self-realization is achievable only through a personal relationship with God. This involves a leap of faith rather than a rational choice, demanding complete surrender. Kierkegaard emphasizes that true freedom emerges when individuals make choices, assume responsibility, and confront the accompanying anxiety and despair. Within the aesthetic sphere, freedom is unattainable, as individuals focus solely on the present, neglecting the future and remaining finite beings.

Keywords: Søren Kierkegaard, Spheres of Existence, Aesthetic Sphere

GİRİŞ

Varoluşçuluk üzerine bir çalışma yapmak istediğimizde hemen her araştırmacının önüne varoluşçuluğun babası olarak nitelendirilen Danimarkalı filozof Søren Kierkegaard çıkar. Kierkegaard'a bu unvanı veren onun varoluşçuluğu modern anlamda ele alan ilk filozof olmasıdır. Ancak O'nu sadece bu tanımla anmak oldukça eksik bir bakış açısı olacaktır. Kierkegaard'a kendi yaşamının etkilerinin de büyük olduğu bir çatışma filozofu olarak bakabiliriz. Öyle ki babası ile olan ilişkisi, Hristiyanlık ve kiliseye karşı tutumu, nişanlısı ve geleceğine dair verdiği kararlar da Kierkegaard felsefesinde bize kendini hissettirmektedir. Kierkegaard hayat felsefesi açısından derinlemesine incelenmelidir. Çünkü modern zamanların çoğul yalnızlığına bürünen insanoğlu giderek benliğini

Sema Belhan Özdemir ¹
Şule Gece ²

How to Cite This Article

Belhan Özdemir, S. & Gece, Ş. (2024). "Kierkegaard Felsefesinde Varoluş Alanları ve Estetik Varoluşta Özgür Birey Sorunu" International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:10, Issue:12; pp:2466-2470. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14569649>

Arrival: 04 November 2024
Published: 30 December 2024

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Yüksek lisans Öğrencisi, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe, Kırıkkale, Türkiye. ORCID: 0000-0002-1417-7881
² Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Felsefe, Kırıkkale, Türkiye. ORCID: 0000-0001-5668-9335

kaybetmiştir. Oysa Kierkegaard'ın bireysel kategoriye öne alan bir yaşam felsefesi ortaya koyması ve bunu da üstün bir anlatım tekniğiyle dillendirmesi, onu önemsememizi gerektirmektedir. Yaşamı ve onu kuran bütün enstrümanları bir varoluşsal kurgu içerisinde algılayıp, bireyin 'ben olma' bilincini ve bu bilinci mümkün kılan şartları, varoluşsal bir muhtevaya sokan ve insan yaşamının değerini ortaya koyan filozofumuz, kuşkusuz çağının bir adım önündedir.

VAROLUŞ ALANLARI

Kierkegaard rasyonel ve nesnel temele dayanan sistemci felsefenin özellikle de Hegel'in karşısında durur çünkü insanın bir eşyadan farklı olması gerektiğini düşünür. İnsanın kendini gerçekleştirebilmesi için değişime ve gelişime olanak sağlayan bir yaşamının olması gerektiğini savunur. Sistemsel felsefe anlayışı ise bu değişime imkân sağlamaz ve insan bu imkânı ancak varoluşsal alana geçerek bulabilir. Ona göre insan; seçimleri, bireyselliği, özgürlüğü, iradesi ve kararları ile varoluş alanları içerisinde kendi varoluşunu gerçekleştirebilir. (Oğuz, 2021 s:2)

Kierkegaard varoluş alanlarını estetik, etik ve dini olarak açlar. Bu alanları temsil eden Don Juan, Baştan Çıkarıcı, Agememnon, Yargıç Wilhelm, Hz. İbrahim gibi kahramanlar seçer ve bu kahramanlar varoluş yolunda özgür eylemlerde bulunurlar. Çünkü insanların değişime kapalı kategoriler arasına sıkışıp kalması, irade ve özgürlük kavramına yapılan güçlü vurguya ters düşecektir. Bu yüzdendir ki Kierkegaard varoluş alanlarında olmuş bitmiş insana karşılık gelen karakterlerden değil, varoluşunu seçenekler arasında seçip kendi oluşturan özgür insanları karşımıza çıkarır. (Taşdelen, 2017, 164)

Filozofumuzun özellikle estetik varoluş alanı ele alacağız ancak aynı zamanda etik ve dini varoluş alanlarına da bakmak Kierkegaard'ı ve felsefesini anlamak açısından önemlidir. Kierkegaard estetik varoluşu haz temelinde açıklarken etik varoluşta karşımıza toplum, dini varoluşta ise Tanrı temeli çıkmaktadır.

Estetik Varoluş

Kierkegaard'a göre birey seçimleriyle var olur. Varoluş somut bir durumdur ve bu nedenle onu deneyimlenmiş olaylarla anlatmaya çalışır. (Gürdal-Manav, 2013, s. 65) Estetik düzeyi anlatmak için 'çocuk' yerli yerinde bir benzetmedir. Çünkü çocuk sadece 'An'ı yaşar. Zevk, acı, hüznün, sevinç her türlü duygu anlıktır. Estetik varlık, hoş anlar için yaşamayı seçer (Barrett, 2003, s. 166).

Estetik alanda kaygı henüz kendini göstermemiştir. Sorumluluk ve yükümlülük gibi durumlardan kaçır ve zevkleri peşinde koşar. İyi veya kötü gibi değerler önemli değildir. İçgüdü ve duygular hakimdir. Gelecek ve geçmiş kavramları bile henüz oluşmamıştır. Sadece içinde bulunulan an vardır. Arzuları için yaşayan kişi sorgulamaz ve planları olmaz, onun için seçenekler farksızdır. Kişi hiç doyuma ulaşmayacak ve kendini bilmeyecektir (Gürdal-Manav, 2013, s. 70).

Kierkegaard'ın bu varoluş alanlarına verdiği somut örnekler vardır ve her alanın kahramanları vardır. Estetik alanın en altında yer alan kahraman Don Juan'dır. Don Juan dışında estetik alana örnek teşkil eden başka kahramanlar da vardır. Faust, Mefisto, Baştan Çıkarıcı gibi temsilciler estetik alanda karşımıza çıkmaktadır. 'Baştan Çıkarıcının Günlüğü' adlı eserinde Johannes ve nişanlısı Cordelia'nın yazılarına yer vermiştir. Johannes bu dünyada kadını tüm düşüncelerinin baş kaynağı yapmıştır ve ona göre estetik edebiyat ve kadından ibarettir. Hoşlandığı şeylerin peşinden koşmayan insanın bir estetik sever olamayacağından bahseder (Kierkegaard, 2013:a, s. 150).

Kierkegaard Don Juan'ı Hıristiyanlığa ait bir kahraman olarak görür. Don Juan duyusallığın yani kösnüllüğün bir yansımasıdır. Dilin ve düşüncenin içinde barınmadığı bir anlayıştır. Orada sadece tutkular vardır. Hıristiyanlığın tanıttığı ruh-beden ayrımında, o bedeni temsil eder ve ruhun karşısındadır (Taşdelen, 2004, s. 166).

Kierkegaard büyük bir itina ile estetik yaşam alanını incelese de estetik alanda bulunan bir kimsenin umutsuzluğa düşmesinin kaçınılmaz olduğu sonucuna varmıştır. Bir zaman sonra estetik varlık can sıkıntısı yaşar. Bir kaygıya düşer ve bu kaygı onu umutsuzluğa götürür. Kendinden bir kaçış söz konusu olmaya başlamıştır. Ve bu kaçış bizi bir üst alana yani etik alana doğru itecektir (Barrett, 2003, s. 168).

Kierkegaard, "Ölümcül Hastalık Umutsuzluk" kitabında umutsuzluğu, yaşayan insan için bu durumun iyi mi yoksa kötü mü olduğunu tartışır. O, ikilem içinde kaldığı müddetçe bunun insana yarar getirdiği düşüncesindedir. Umutsuzluk, insan için acı bir deneyimdir. İnsan acı ile deneyimlenmediği sürece estetik varoluşuna devam edecektir. Kierkegaard'a göre bu acıyı çekmek zorunda kalmak, bizim hayvanlığımızı aşmamızı sağlar ki bu, düşüncemizin yüceliğini, sonsuzluğunu gösterir. İnsanın, estetik varoluş olmaktan kurtulup gerçek varoluşuna yol alması Kierkegaard'a göre çekilen acılar ile mümkün olmaktadır. Acı, bir anlamda bireyin sarsılmasına, mevcut durumunu anlamasına aracı olmaktadır. Kendi benlik bilincine varan insan, bu şekilde gerçekten var olabilmenin mücadelesini vermeye başlamaktadır. Umutsuzluğu, ölümcül hastalık olarak betimleyen Kierkegaard, bunun

ölesiye hasta olup yine de ölememek olduğunu söyler. Bu hastalığın işkencesi, can çekişmede olduğu gibi, ölümlle savaşmasına rağmen kişinin gene de ölememesinden kaynaklanır. Ancak bir kimse bu umutsuzlukla varoluşunu kurmaya başlayacaktır (Kierkegaard, 2010, s. 26).

Etik Varoluş

Umutsuzluk sayesinde estetik alandaki yaşamından kaçan, bunun kendine yetmediğini gören kişi etik alana girecek olgunluğa erişmiştir. Bu umutsuzluk durumundan özgürce ve kendi seçimiyle etik alana geçebilecektir. Bu tam olarak bir ya/ya da durumu yani iyi ile kötü arasından birini seçme durumudur. Mutlak bir seçim yapma sorunudur. Ve Kierkegaard'a göre ancak mutlak bir seçim yapılabilirse etik alana ulaşılmış olunabilir (Gödelek, 2010, s. 61).

Umutsuzluğu başlangıçta bazı kimselerden saklayabilirsin ancak sonraları bu umutsuzluk durumu kaçınılmaz olarak kendini göstermeye başlar. Kierkegaard yine de yaşamın umutsuzluk olmadığını ve bu melankolikliğin zaten insan içinde hali hazırda var olduğunu söylemektedir. İnsanın bu durumdan kurtulması yani ruhsal olarak bir doğum yapması kendi gayretiyle olan bir durumdur. İnsan yalnızca kendini doğuracaktır ve bunu yapmak sadece kendi çabasına bağlıdır. Kişi ebedi geçerliliğe ancak kendisine ulaşarak varacaktır. Kişinin kendisinin bilincinde olması ise ancak bir seçimle mümkündür (Kierkegaard, 2013:b, s. 46).

Bu alanın temsilcisi olarak Kierkegaard, Yargıç Wilhelm'i göstermektedir. Bu yargıcın görevi estetikçiye eleştirip etik alana çağırmasıdır. Etik olanı anlatırken evliliğin önemi üzerinde durur. Evlilik sayesinde kişinin sorumluluk alma duyguları gelişir ve estetik alandaki boş yaşantısından kurtulmuş olur. Etik alan tam olarak estetik alana karşıdır. Aslında ara bir alan olması nedeniyle hem estetik alanla hem de dini alanla karşı karşıya olduğu durumlar vardır. Estetik alanda zevkler, istekler söz konusu iken etik alanda görevler söz konusudur. Etik alan kişiden topluma dönmelerini, kim olmak istediğine karar vermesini ve nasıl yaşamak istediğini seçmesini ister (Gürdal-Manav, 2013, s. 81).

Kierkegaard için evliliğin önemi büyüktür. O, maceracıların ve şövalyelerin yıllar boyu süren serüvenlerinin ardından mutluluğu evlilikte bulduklarını söyler. Burada aslında estetik alanın kahramanlarına da gönderme yaptığından söz edebiliriz. Çünkü hazları peşinde koşan maceracılar farksız yaşamayan estetik varoluş kahramanları bir kaygı ve umutsuzluk durumu yaşıyorlar ve mutluluk onların karşısına evlilikte çıkıyor. Etik alanın evliliği öğütlemeye sebeplerinden birisi de budur (Kierkegaard, 2013:c, s. 23).

Kierkegaard'ın etik alanda yararlandığı bir diğer kahraman Agememnon'dur. Agememnon topluma yönelik ilişki ve nesnel etiğin vurgusunu yapmaktadır. Trajik kahraman olarak da nitelendirilen Agememnon toplum önünde, toplumun alkışlamalarıyla övülen ve buna yönelik bir yaşam seçen bir kahramandır. Kızını kaybetmekten dolayı acı duyar ancak onu toplumun refahı için kaybetmiş olmaktan ötürü de gururludur. Toplumun ona sunduğu övgü acısını hafifletmiş ve o evrensel olana hizmet ettiği için büyük bir zafer kazanmıştır (Taşdelen, 2004, s. 203).

Dini Varoluş

Varoluş alanlarının son durağı dini varoluş alanıdır. Kierkegaard'a göre esas olan bireyin Tanrı ile olan ilişkisidir. Birey Tanrı ile ilişkiye girdiği müddetçe gerçek 'ben'ini ortaya çıkarabilir. Birey nasıl Hıristiyan olacağını ve Tanrıyla nasıl ilişkiye geçip iman edileceğini sorgulamalıdır. Dini varoluş, etik ve estetik varoluşun ötesindedir. Mutlak bireyselliğin sentezini yapar ve sonlu bireyin sonsuz yönünü ortaya çıkarır. Bu alanda öznellik doruk noktadadır ve içsellik hakimdir. Dini varoluş alanına geçmek ise ancak sıçrama ile mümkündür. Bu nokta önemlidir çünkü estetik alandan etik alana geçiş akıl ile yapılırken dini alana geçiş öyle değildir. Burada kişi nesnel değil öznel bir Tanrı'ya ulaşma söz konusudur ve bu ulaşma akılsallıkla değil akıl dışı bir sıçrama ile mümkün olacaktır. (Gürdal-Manav, 2013, s. 93).

Ben olma bilinci içe dönük bir etkinliktir ve bu etkinliği harekete geçiren ise 'kaygıdır'. Kierkegaard inançsızlık ve boş inancı birbiriyle özdeş bulur. İkisinde de içe dönmekten yoksun bir durum söz konusudur ama inançsızlık etkin bir durumken boş inanç edilgen bir durumdur. Boş inancın edilgenliği daha kolay affedilir çünkü inançsızlıktaki gibi kibir, gurur durumlarından vazgeçmeme söz konusu değildir. Ama neticede boş inanç da inançsızlık da 'iman'a ilişkin bir kaygıyı teşkil eder. Ve kaygı bahsettiğimiz sıçramanın bir sonucudur (Kierkegaard, 2012, s. 144).

Bu alanın kahramanı olarak Kierkegaard iman şövalyesini karşımıza çıkarır. İman şövalyesi, teslimiyet şövalyesi ve trajik kahraman gibi değildir. İmanın olabilmesi için riskin de olması gerekir. Eğer Tanrının var olduğunu kesin olarak bilseydik, emin olup inanmaya yönelseydik o zaman imandan söz etmek mümkün olmayacaktı. Kanıt nesnel olana yöneliktir oysa kesinlik içerenle tutku bir alanda olamaz. Eğer tutkuyu dışarıda bırakırsak iman ortadan kalkacaktır. Kişinin belirsizliğe rağmen tutku ile Tanrı'ya inanması gerekir (Gödelek, 2010, s. 67).

FELSEFE VE ÖZGÜRLÜK

İnsana ait kavramları incelemek istesek şüphesiz ki bu kavramların en başında özgürlük kavramı yer alacaktır. Ekonomik, siyasi, psikolojik, hukuki, kültürel, düşünsel ve daha birçok alanda toplumun ya da sadece bireyin sürekli karşılaştığı problemlerden biri özgür olma sorunudur. Özgürlüğün bu denli insanın bir parçası olması onu aynı zamanda felsefenin de önemli bir parçası yapmıştır. Bundan dolayıdır ki felsefe tarihi boyunca hemen her filozof özgürlük kavramı üzerinde durmuş ve özgürlüğü farklı bakış açıları ile ele almışlardır.

Antik Çağ felsefesinde Platon özgürlüğü kişinin kendi yapısını kendisinin seçmesi şeklinde açıklarken Aristoteles bilgi ile yol almak ve tercihte bulunma gücü olarak ifade etmiştir. Orta Çağ felsefesinde özgürlük yine Antik dönemdeki gibi akıl üzerinden ele alınsa da dönemin değişen yapısı ile inancın gölgesinde kalmıştır. Bu dönemde insanın merkezde olduğu bir özgürlük anlayışından ziyade Tanrı'nın merkezde olduğu bir özgürlük anlayışına yönelim söz konusudur. Modern dönemde inanca dayalı düşünce sisteminin sarsılması ve yeniden aklın ön plana çıkması ile evrenin açıklandığı düşünceler de değişime uğramıştır. Evrenin mekanik bir yapıda olduğu ve nedensellik düşüncesinin hâkim olduğu bu dönemde insanın özgürlüğü de bir nedensellik çerçevesi çizilerek ele alınmıştır. Bu durum beraberinde insanın bu çerçevede ne kadar özgür olabileceği düşüncelerini de getirmiştir. (Şanlıoğlu, 2023, s. 17)

Varoluşçuluk Felsefesinde Özgürlük

İnsanın önce var olup sonra davranış ve tutumlarıyla kendini sürekli olarak yarattığı düşüncesine dayanan varoluşçuluk düşüncesine göre kişinin bireysel var oluşu özgür seçimleriyle mümkündür. Bireyi merkeze koyan bu düşünce sisteminde kişinin özünü oluşturmak adına sürekli tercihte bulunma eylemini gerçekleştirmesi gerekir. Hem teist hem de ateist varoluşçu felsefenin temelinde yer alan “varoluş önden önce gelir” anlayışı sadece insan için mümkündür çünkü özgürleşebilecek olan sadece insandır. Önceden belirlenmiş her türlü varlık ya da öz düşüncesinin de karşısına çıkan bu yaklaşım özgürlükle doğrudan ilişkilidir çünkü belirlenmiş olan özgür olmayandır.

Sartre'in insanı varlık ve hiçlik arasında bir var olan olarak tasarladığı eseri “Varlık ve Hiçlik” eserinde fenomenolojik bir ontolojik çözümleme söz konusudur. Özgürlük, insanın kendinde-varlık ve kendisi-için-varlık olma arasındaki iki noktada bir olanaklılık olarak meydana gelir. Kendisi-için-varlık olarak insan, sürekli seçimler de bulunan ve eyleyen durumunda olan özgür bir varlık olarak düşünülürken kendinde varlık olarak sadece olgusal ve olumsal bir varlıktır. Öte yandan bir başka varoluşçu filozof Søren Kierkegaard insanın varoluşunu hem teist hem ateist kaynaklara öncü olacak açıklamalarda bulunmuştur. Tüm dünyadan bağımsız en aşkın varlığa teslimiyeti ele alan filozof aynı zamanda bireysel ve tikel varoluşa da dikkat çekmiştir. (Coşkun, 2015, s. 81)

Kierkegaard özgürlüğü, bireyin benlik olarak kendisinin farkına varması ve bunun sorumluluğunu üstlenmesi olarak nitelendirir. Özgürlük bir anlamda bireyin kendini gerçekleştirmesi için tüm kabiliyet ve olanaklarını kullanmasıdır. Özgürlük, evrensel değer yargılarını bir kenara bırakıp seçimler yaparak kendi değerlerini oluşturma gücüdür. Seçmenin verdiği güç sorumluluklarını da beraberinde getirir. Özgürlük ve seçmek, seçmek ve özgürlük bir bütünün ayrılmaz parçaları haline gelir. Kaygı durumu da özgürlük ve sorumluluğunun farkında olan bireyle birlikte başlar. Birey kaygılanır çünkü özgür seçimlerinin sonuçlarının iyi mi yoksa kötü mü olacağını bilemez. Ancak sonuçlarını bilmesede önünde seçim yapabileceği imkanlar vardır ve imkanların olabilmesi de kaygı sayesinde mümkün olur. Bireyin kendi benini oluştururken yanından ayrılmayacak iki yol arkadaşı vardır ve bunlar kaygı ve özgürlüktür. Özgürlüğün bireyin elini tuttuğu bu zorlu bir yol özünü oluşturacak bireyin asla vazgeçmemesi gereken de bir yoldur. (Okumuş, 2023, s. 39)

ESTETİK VAROLUŞ VE ÖZGÜR BİREY

Sadece içinde bulunduğu anı yaşayan ve kaygıyla henüz tanışmamış estetik kahraman gündelik zevklerinin peşinden koşmakta ve dilediğince yaşamaktadır. İşte bu dilediğince yaşamak ifadesi, bizi estetin özgür olduğu düşüncesine götürebilir. Ancak Kierkegaard'ın bireyin özgürlüğüne yüklediği anlam akla gelenin ötesinde bir özgürlük anlayışıdır. Özgürlük felsefe tarihi boyunca filozofların üzerine düşündüğü bir kavramdır ve öznel bakış açısı ile çeşitli özgürlük açıklamaları dile getirilmiştir. Varoluşçu felsefenin özgürlük anlayışı ise kişinin kendi benini gerçekleştirme üzerinedir. Seçmek, irade göstermek, sorumluluk almak bireyin varoluş yolunda atacağı önemli adımlardır ve bu adımları atabilmek özgür kararlar almakla mümkündür.

Kierkegaard'a göre özgürlüğü sağlayan seçimlerdir. İnsan seçim yaparak varoluş alanlarında geçer ve varoluşu özgürlüğü de var eder. Gerçek seçim ise kişinin kendi kararlarını verebilmesidir. Yapılan seçimler sorumluluğu da beraberinde getirir. Bireye dönüşme yolunda atılan bu adımlar ve yapılan seçimler kişinin kendisi açısından iyidir çünkü seçimler ve kararlar kendisine aittir. (Özköse, 2018, s. 62)

Seçimlerin hüküm sürdüğü bir anlayış içinde Kierkegaard tıpkı ünlü eserindeki gibi varoluşu sürekli bir ya / ya da yolculuğu olarak ele alır. Ya iyi olmayı seçersin ya da kötü olmayı, ya evlenmeyi seçersin ya da evlenmemeyi, ya hazlarının peşinden koşarsın ya da bireysel varoluşunun... Estetik varoluşun kahramanları da zevkin ve arzularının ardından gitmeyi seçmiştir ve onları gerçekleştirmek adına toplumdan soyutlanmıştır. Ancak aynı topluma da muhtaçtır çünkü hazlarının karşılığı yine toplumda mevcuttur.

Sorumluluktan kaçan estetik birey, özgürlükle beraber alınması gereken sorumluluğu taşımadığı için özgür olmayacaktır. Yaşadıklarını gizlemeyi tercih eder ve bu onu seçim yapmış olmaktan uzaklaştırır ki seçim yapmak zaten özgürlük için olmazsa olmazdır. Estetik varoluşta birey 'an' olarak yaşar ve bu bizi onun sonlu varlık oluşunu kabul ettiği düşüncesine götürür. (Beyazgeyik, 2022, s. 21)

SONUÇ

Özgürlüğü kişinin seçimlerinden ayırmayan filozofumuz estetik alanda hazlarının pençesinde kalan bireyin kaygı ve umutsuzlukla tanışmadığı sürece özgür olamayacağı düşüncesindedir. Estetik alanda birey kendi özünü gerçekleştirmeden de çok uzak yaşar. Benliğine hâkim olan bu dünyaya ait zevkler bireyin içinde bir huzursuzluk ve kendine yabancılaşmanın sebebidir. Bu duygular estetik alandaki bireyi umutsuzluğa sürükler. Kierkegaard Umutsuzluğun bir kişilik şüphesi olduğunu savunur. Kendi kişiliğinden şüphe eden birey bunu sorgular ve bir seçime yönelir. Özgürlük kişinin hayatına sorumluluk kavramını da dahil eder. Seçimler kadar sorumluluk ve irade de özgürlükle bir bütündür. Seçimlerinin sorumluluğunu alabilmek irade göstermek ve kararlı olmak varoluşunu oluşturan özgür bireyde görülebilecek özelliklerdir. Ve artık bu düşüncelere yönelmiş birey estetik alandan etik alana geçecektir çünkü özgürlük estetik bireyle mümkün değildir.

KAYNAKÇA

- Barrett, W. (2003). *İrrasyonel İnsan*. (S. Özer, Çev.) Ankara: Hece Yayınları.
- Beyazgeyik, F. (2022). *S. Kierkegaard Ve F. Nietzsche'de Özgürlük Problemi*. Kayseri: Erciyes Üni. Sosyal Bilimler Enst.
- Coşkun, S. (2015). *Varoluşçuluk ve Özgürlük Problemi*. Felsefe Dünyası (61), 80-105
- Gödelek, K. (2010). *Kierkegaard*. İstanbul: Say Yayınları-Fikir Mimarları-20.
- Gürdal-Manav, G.-F. (2013). *Kierkegaard 'Birey ve Varoluş Üzerine*. Ankara: Sentez Yayıncılık.
- Kierkegaard, S. (2013:a). *Baştan Çıkarıcının Günlüğü*. (İ. Kapaklıkaya, Çev.) İstanbul: Araf Yayınları.
- Kierkegaard, S. (2013:b). *Etik-Estetik Dengesi*. (İ. Kapaklıkaya, Çev.) İstanbul: Araf Yayınları.
- Kierkegaard, S. (2013:c). *Evliliğin Estetik Geçerliliği*. (İ. Kapaklıkaya, Çev.) İstanbul: Araf Yayınları.
- Kierkegaard, S. (2012). *Kaygı Kavramı*. İstanbul: İş Bankası Yayınları.
- Kierkegaard, S. (2010). *Ölümcül Hastalık Umutsuzluk*. (M. Yakupoğlu, Çev.) Ankara: Doğubatu Yayınları.
- Oğuz, S. (2021). *Søren Kirkegaard'da Varoluşsal Benlik Ve Varoluşun Evreleri*. Van: Van Yüzüncü Yıl Üni. Sosyal Bilimler Enst.
- Okumuş, H. (2023) *Søren Kierkegaard'da İnsanın Olanakları ve Kaygı*. Aydın: Aydın Adnan Menderes Üni. Sosyal Bilimler Enst.
- Özköse, A. Ş. (2018). *Varoluşçu Felsefenin Özgürlük Anlayışı*. Yozgat: Bozok Üni. Sosyal Bilimler Enst.
- Şanlıoğlu, A. (2023). *Kant ve Sartre'de Özgürlük Problemi*. Aydın: Aydın Adnan Menderes Üni. Sosyal Bilimler Enst.
- Taşdelen, V. (2004). *Kierkegaard'ta Benlik ve Varoluş*. Ankara: Hece Yayınları.